

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSL UNIVERSITETAS

KAUNO MEDICINOS UNIVERSITETAS

PATVIRTINTA
Kauno medicinos universiteto
Senato
2004 m. gruodžio 17 d.
Nutarimu Nr. 3-11

ATNAUJINTA
2013 m. gruodžio 20 d.

SOCIALINIAI VAIK SVEIKATOS RAIDOS KLAUSIMAI

DOKTORANT ROS STUDIJ DALYKO PROGRAMA

Dalyko programos koordinatorius:

VSF Profilaktinis medicinos katedros profesorius, habil. dr. Apolinaras Zaborskis

padalinio pavadinimas, pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavard parašas

Padaliniai, dalyvaujantys dalyko programoje:

1. Profilaktinis medicinos katedros ved. jas prof. dr. Giedrius Vanagas
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavard parašas
2. Sveikatos psichologijos katedros ved. ja prof. dr. Nida Žemaitienė
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavard parašas
3. Sveikatos tyrimų instituto vadovas dr. Aurelijus Veryga
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavard parašas

Kaunas, 2013

Dalyko programos duomenys

Moksl. sritis	Biomedicinos mokslai
Moksl. kryptis (kodas)	Visuomen. sveikata – 09B
Dalyko pavadinimas	Socialiniai vaik. sveikatos raidos klausimai
Programos apimtis	160 val. (6 ECTS)
Paskaitos	40 val.
Seminarai	40 val.
Savarankiškas darbas	80 val.

Dalyko programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas, vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo)	Elektroninio pašto adresas
1	Prof. habil. dr. Apolinaras Zaborskis	Profesorius, vyriausiasis moksl. darbuotojas	327328; 5110	apolinaras.zaborskis@lsmuni.lt
2	Doc. dr. Aušra Petrauskienė	Docentė, moksl. darbuotoja	30 29 69; 1338	ausrapet@vector.kmu.lt
3	Prof. dr. Nida Žemaitienė	Katedros ved. ja, profesorė	33 76 72; 1307	nidazem@gmail.com
4	Doc. dr. Giedra Levinienė	Moksl. darbuotoja	30 29 69; 1338	giedralev@gmail.com

Dalyko programos aprašas

1. Dalyko programos poreikis

Dalyko programa skirta doktorantams, gilintiems žinias visuomen. sveikatos mokslų srityje, ir supažindinti juos su palyginti nauja šio moksl. kryptimi – vaiko visuomen. sveikata (socialin. pediatrija).

Programa siejasi su šiomis tos pačios krypties doktorantūros studijų dalyk. programomis:

1. L. tinių neinfekcinė lig. epidemiologija.
2. Modernioji visuomen. sveikata.

Tačiau šiose programose socialiniai vaiko sveikatos klausimai nagrinjami tik bendrame kontekste. Doktorantams, pasirinkusiems vaiko sveikatos tyrim. tem., ši dalyk. program. akivaizdžiai nepakanka. Be to, socialin. s. vaiko sveikatos moksl. kryptis spar. iai vystoma, moksliniai tyrimai šioje srityje turi aukšt. prioritet.

2. Dalyko programos tikslas –

Gilinti student. (doktorant.) žinias socialin. s. vaiko sveikatos raidos srityje, pad. ti. sisavinti jaunos visuomen. s. sveikatos tyrimo metodus, planuoti ir moksl. šiai pagr. sti vaik. sveikatos stiprinimo programas.

Uždaviniai:

1. Supažindinti su vaiko visuomen. s. sveikatos (socialin. s. pediatrijos) objektu, šios moksl. krypties vystymosi istorija, dokumentais, reglamentuojan. iais vaik. teises ir sveikatos ugdym. vaikyst. je bei paauglyst. je..
2. Analizuoti vaiko sveikatos samprat., jos rodiklius, j. nustatymo b. dus, informacijos šaltinius

3. Padėti susavinti epidemiologinį vaikų sveikatos tyrimo metodologiją.
4. Išnagrinėti aplinkos veiksnius, turinčius tokios vaikų sveikatai, ir jų ypatumus vairiais vaiko amžiaus tarpsniais.
5. Aptarti Lietuvos ir kitų šalių vaikų sveikatos būklę ir gyvenimą.
6. Supažindinti su užsienyje ir Lietuvoje vykusiomis bei dabartiniu metu vykstančiomis vaikų sveikatos stiprinimo programomis.
7. Supažindinti su vaikų sveikatos stiprinimo programų planavimo, gyvendinimo ir vertinimo principais.

3. Dalyko programos sandara, turinys ir studijų metodai

Teorinis dalis (paskaitos)	– 40 val.
Teorinis-praktinis dalis (seminarai)	– 40 val.
Savarankiškas darbas	– 80 val.

4. D studentai

D studentai - mokslininkų rašas, nurodantį kvalifikaciją, pateiktas priede Nr. 2.

5. Metodinis dalyko programos aprašymas

Literatūros rašas pateiktas I priede.

6. vertinimas

Suminis balas: 100% balo sudaro: 20% auditorinio darbo + 40% savarankiško darbo + 40% baigiamojo teorinio ir praktinio patikrinimo.

TEORINIS DALIS

Eil. Nr.	Paskaitos pavadinimas	Trukmė	D studentas
1.	Vaiko sveikatos samprata bei tyrimo metodologija: <ul style="list-style-type: none"> • Sveikatos apibrėžimas, pozityvūs ir negatyvūs sveikatos aspektai. • Teorijos ir modeliai, analizuojantys vaikų sveikatą. • Vaikų sveikatos indikatoriai, jų nustatymo būdai, informacijos šaltiniai. • Vaikų sveikatos tyrimų ypatumai, lengvinantys ir apsunkinantys veiksniai. 	2 val.	A.Zaborskis
2.	Vaikų sveikatos stiprinimo politika ir visuomenės pažanga: <ul style="list-style-type: none"> • Vaiko teisės, jų samprata ir gyvendinimo problemos. • Vaiko teisių apsaugos pagrindai. • Specialieji poreikiai vaikams ir jų teisės. • Asocialūs šeimos vaikai ir pagalba jiems. 	2 val.	A.Zaborskis
3.	Lietuvos ir kitų šalių vaikų sveikatos būklė: <ul style="list-style-type: none"> • Demografiniai rodikliai. Gimstamumas. Mirtingumas. Vidutinė laukiama gyvenimo trukmė. • Fizinis vystymasis, lytinis brendimas, arterinis kraujospūdis. • Lytinis ligų rizikos veiksniai. • Savijauta. 	2 val.	A.Zaborskis
4.	Vaiko amžiaus laikotarpiai, jų somatiniai,	2 val.	A.Petrauskienė

	<p>psichologiniai ir socialiniai ypatumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaiko amžiaus periodizacija. • Kritiniai augimo ir vystymosi periodai. Biopsichosocialiniai vystymosi modeliai. • Augimo ir vystymosi vertinimas procentiliniu metodu. • Epochiniai vaiko fizinis bei kognityvinis vystymasis. • Profilaktiniai vaikų sveikatos patikrinimai. 		
5.	<p>Nėštumo ir naujagimystės periodų ypatumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Somatinis, neurologinis bei endokrininis vaisiaus vystymasis. • Kognityvinis psichomotorinio vystymosi normos. • Motinos amžiaus, gyvenamosios (mitybos, poilsio, žalingo poveikio, darbo pobūdžio) ir ligų įtaka vaisiui ir kūdikiui. • Sutrikimų diagnostika bei ankstyvosios korekcijos būtinumas. • Dažniausios paveldimos ligos, jų profilaktika. Genetinis šeimos konsultavimas. 	2 val.	A.Petrauskienė
6.	<p>Kūdikio maitinimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natūralaus maitinimo reikšmė kūdikio ir motinos sveikatai. • Papildomi maisto produktai, jų vartojimo principai ir terminai. • Natūralaus maitinimo trukmės lygojantys veiksniai. • Mišrus ir dirbtinis maitinimas, adaptuoti, neadaptuoti, hipoalerginiai mišiniai. • Tarptautinis motinos pieno pakaitalų marketingo kodeksas. 	2 val.	G.Levinienė
7.	<p>Natūralaus kūdikio maitinimo skatinimo programos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programos tikslai ir uždaviniai. • Programos gyvendinimo būdai, strategijos. • Programos vertinimas. • Programos gyvendinimo Lietuvoje ir kitose šalyse patirtis. 	2 val.	G.Levinienė
8.	<p>Ikimokyklinis periodas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fizinis ir psichomotorinis raida. Ikimokyklinuko kalbos, pažinimo, žaidimų ypatumai. • Ikimokyklinio amžiaus vaikų psichologiniai poreikiai. • Dažniausios ikimokyklinukų ligos, biologiniai ir socialiniai jų veiksniai. 	2 val.	A.Petrauskienė
9.	<p>Mokyklinis periodas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokyklinio amžiaus vaikų fizinis, pažintinis bei kalbos socialinis vystymasis. • Vaiko adaptacija ugdymo staigoje. • Mokymosi kognityvinis poveikis. • Dažniausios mokyklinio amžiaus vaikų ligos, biologiniai ir socialiniai jų veiksniai. • Lietuvos ir kitų šalių moksleivių sveikatos būklės palyginimas. 	2 val.	A.Petrauskienė
10.	<p>Vaikų ir paauglių psichinė sveikata:</p>	2 val.	N.Žemaitienė

	<ul style="list-style-type: none"> • Vaik ir paaugli psichinis sveikatos rodikliai. • Emocin raida, afektiniai sutrikimai. • Psichologinio atsparumo ugdymas. 		
11.	<p>Paaugli rizikinga elgsena ir jos profilaktika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rizikingos elgsenos sindromo samprata. • Normos ir patologijos samprata. Asocialus elgesys. • Priklausomybės ir jos profilaktika. • Savižudybės rizika paauglystėje ir jos profilaktikos kryptys. 	2 val.	N.Žemaitienė
12.	<p>Ne galės vaikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negalės samprata. Vaikų negalumo priežastys. Negalės rėšys. • Negalės politikos raida. • Ne gali vaik ir juos auginančių šeim gyvenimo kokybės vertinimas. 	2 val.	A.Petrauskienė
13.	<p>Aplinka ir vaik sveikata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geriamo vandens, atmosferos ir patalp oro kokybė, maisto mikrobiologinis ir cheminis tarša, maisto priedai. • Veiksniai, apsprendžiantys alerginius, infekcinius ir socialinius lig atsiradimus. • Problemos sprendimo būdai: vaikų bronch astmos pavyzdys. 	2 val.	A.Petrauskienė
14.	<p>Vaik traumos ir nelaimingi atsitikimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikų traumų ir nelaimingų atsitikimų statistika, jų ryšys su elgsenos, psichologiniais ir socialiniais veiksniais. • Lietuvos vaikų ir paauglių mirtingumas nuo nelaimingų atsitikimų, apsinuodijimų ir traumų. • Vaikų ir paauglių traumatizmo bei jo netolygum mažinimas – vienas pagrindinis tikslas gerinant vaikų ir paauglių sveikatos būklę. 	2 val.	A.Petrauskienė
15.	<p>Šeimos vaidmuo vaiko sveikatos raidai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Socialinė reprodukcija ir tiesioginis tėvų bei vaikų sąveika. • Šeimos struktūra, socialiniai-ekonominiai veiksniai. • Tėvų ir vaikų bendravimas, kartu praleidžiamas laikas. • Tėvų reiklumas ir pagalba vaikams. • Auklėjimo stiliai, bausmės. • Sveikatos ugdymas šeimoje. 	2 val.	A.Zaborskis
16.	<p>Psichosocialiniai mokyklos aplinkos veiksniai ir jų poveikis moksleivių sveikatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokymosi pasiekimai. • Mokymosi būdai. • Mokytojų ir moksleivių bendravimas. • Bendraklasių pagalba. • Tėvų pagalba. • Patyčių, smurtas, saugumas mokykloje. • Bausmės už moksleivių pražangas 	2 val.	A.Zaborskis
17.	<p>Tarptautinis vaikų ir paauglių sveikatos ir</p>	2 val.	A.Zaborskis

	gyvensenos tyrim programos: <ul style="list-style-type: none"> Tarptautinis moksleivi sveikatos ir gyvensenos tyrimas (HBSC). Alkoholio ir kit narkotik tyrimas Europos šali mokyklose (ESPAD). 		
18.	Vaik sveikatos ugdymas: <ul style="list-style-type: none"> Sveikatos ugdymo samprata. Sveikatos ugdymo turinys, pagrindin s jo dalys. Sveikatos ugdymo mokykloje realizavimo galimyb s ir pavyzdžiai. Sveikatos ugdymo vertinimas. 	2 val.	A.Zaborskis
19	Vaik sveikatos stiprinimas: <ul style="list-style-type: none"> Sveikatos stiprinimo samprata. Sveikatos id j praktinis realizavimas “Sveikas darželis”, “Sveika mokykla” programose. Sveikatos stiprinimo veiklos, vykdomos mokykloje, vertinimo kriterijai. 	2 val.	A.Zaborskis
20.	Vaik sveikatos stiprinimo program rengimas: <ul style="list-style-type: none"> Sveikatos program planavimo, rengimo ir gyvendinimo etapai. Programos aktualumo ir prioriteto vertinimas. Sveikatos stiprinimo programos, j tikslai, uždaviniai, strategijos, vykdomos b dai. Sveikatos program proceso ir rezultat vertinimas. 	2 val.	A.Zaborskis

TEORIN -PRAKTIN DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukm	D stytojas
1.	Vaik sveikatos duomen baz s	2 val.	A.Zaborskis
2.	Vaik teises ir sveikat ginantys dokumentai	2 val.	A.Zaborskis
3.	Literat ros vaik sveikatos klausimais paieška Internete	2 val.	A.Zaborskis
4.	Vaiko vystymosi vertinimo metodika	2 val.	A.Petrauskien
5.	Ankstyvos korekcijos centrai	2 val.	A.Petrauskien
6.	Nat ralaus k diki maitinimo tyrimo metodika	2 val.	G.Levinien
7.	Nat ralaus k diki maitinimo program vertinimas (darbas Internete)	2 val.	G.Levinien
8.	Darželinio amžiaus vaik tyrimo metodika	2 val.	A.Petrauskien
9.	Mokyklos medicinos tarnyba ir jos uždaviniai ugdant moksleivi sveikat	2 val.	A.Petrauskien
10.	Vaik ir paaugli psichoemocini b kli vertinimo skal s	2 val.	N.Žemaitien
11.	Vaik ir paaugli savižudybi tyrimo problema, vairi šali duomenys ir j palyginamumas.	2 val.	N.Žemaitien
12.	Ne galius vaikus auginan i šeim gyvenimo kokyb s tyrimo klausimynas	2 val.	A.Petrauskien
13.	Vaik , sergan i bronch astma, gyvenimo kokyb s tyrimas	2 val.	A.Petrauskien
14.	Vaik nelaiming atsitikim profilaktikos programos	2 val.	A.Petrauskien

	(darbas Internete)		
15.	Šeimos psichosocialin s aplinkos tyrimo metodika	2 val.	A.Zaborskis
16.	Mokyklos psichosocialin s aplinkos tyrimo metodika	2 val.	A.Zaborskis
17.	Vaik sveikatos ugdymo priemoni rengimas	2 val.	A.Zaborskis
18.	Kauno miesto “Sveiko darželio” ir “Sveikos mokyklos” programos	2 val.	A.Zaborskis
19.	1 savarankiško darbo pristatymas	2 val.	Visi d stytojai
20.	2 savarankiško darbo pristatymas	2 val.	Visi d stytojai

SAVARANKIŠKAS DARBAS

Tema	Valand skai ius
<p>1. AKTUAL S VAIK SVEIKATOS KLAUSIMAI</p> <p><i>TURINYS:</i></p> <p><i>Studentai (individualiai arba grup se) pasirenka vien kuri nors aktuali vaik sveikatos problem (pavyzdžiui, r kymas) ir paruošia referat , kuriame, remdamiesi naujausia mokslinė medžiaga, išnagrins problemos aktualum tarptautiniame ir nacionaliniame lygmenyse, su problema susijusius veiksnius, problemos sprendimo b dus, mokslinio pažinimo lyg . Referato formatas – apžvalginis straipsnis moksliniam žurnalui. Pristatydami darb studentai privalo pagr sti pasirinktos temos aktualum , parodyti mokslin žvalg ir galias žinias nagrin jant pasirinkt tem .</i></p>	20
<p>2. VAIK SVEIKATOS UGDYMO PRIEMONI ARBA SVEIKATOS STIPRINIMO PROGRAM RENGIMAS</p> <p><i>TURINYS:</i></p> <p><i>Studentai (individualiai arba grup se) toliau vysto 1 užduotyje pasirinkt tem (pavyzdžiui, r kymas) ir šia tema paruošia originali sveikatos ugdymo, skirt vaikams (pavyzdžiui, lankstinuk , pamokos scenarij ir kt., skirt r kymo profilaktikai). Alternatyviai studentai gali ruošti sveikatos stiprinimo program , skirt vaikams (pavyzdžiui, programa prieš moksleivi r kym X mokykloje). Pateikdami darb studentai privalo pagr sti parengtos programos aktualum , tiksl , uždavinius, strategij , metodus, išraiškos form , laukiamus rezultatus ir j vertinimo b dus.</i></p>	20
<p>3. PASIRENGIMAS SEMINARAMS IR EGZAMINUI.</p>	40
IŠ VISO	80

Rekomenduojama literatūra

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Leidinio autorius	Leidimo metai ir leidykla
1	<i>Social determinants of health and well-being among young people. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2009/2010 survey.</i> Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012 (Health Policy for Children and Adolescents, No. 6). Available from URL: http://www.hbsc.org/publications/international/ .	Currie C, Zanotti C, Morgan A, Currie D, de Looze M, Roberts C, Samdal O, Smith ORF, Barnekow V (Eds.)	2012, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe
2	Inequalities in young people's health. Health Behaviour in School-aged Children: International Report from the 2005/2006 survey. (Health Policy for Children and Adolescents, No. 5). Available from URL: http://www.hbsc.org/publications/international/ .	Currie C., Gabhainn SN, Godeau E, Roberts C, Smith R, Currie D, Pickett W, Richter M, Morgan A, Barnekow V (Eds.)	2008, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe
3.	The 2011 ESPAD Report. Substance use among students in 36 European countries.	Hibell B., Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, Kraus L (Eds.).	2012, Stockholm: the Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN)
4.	European strategy for child and adolescent health and development. Action tool. WHO, 2005. Available from URL: http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/policy/european-strategy-for-child-and-adolescent-health-and-development .	WHO	2005, World Health Organization: The Regional Office for Europe
5.	Global strategy for infant and young child feeding. Available from URL: http://www.who.int/nutrition/publications/infantfeeding/9241562218/en/index.html	WHO, UNICEF	2003, World Health Organization, UNICEF
6.	The essence of existence. On the quality of life of children in the Nordic countries – theory and practice in public health. Dissertation.	Lindstrom B.	1994, Goteborg: the Nordic School of

			Public Health
7.	Identifying Infants and Young Children with Developmental Disorders in the Medical Home: an Algorithm for Developmental surveillance and Screening, American Academy of Pediatrics. Pediatrics, 2006; 118; 405-420. Prieiga internete: http://www.pediatrics.org/cgi/content/full/118/1/405 .	American Academy of Pediatrics	2006, Pediatrics
8.	Inheriting the world: the atlas of children's health and then environment. Available from URL: http://www.who.int/ceh/publications/atlas/en/	Gordon B., Mackay R., Rehfuess E.	2004, World Health Organization
9.	Negal s fenomenas	Ruškus J.	2002, Šiauli universiteto leidikla
10.	Vaik sveikatos ugdymas. Pedagoginiai aspektai	Adaškevi en E	1999, Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras
11.	Aukime sveiki. Pradini klasi mokytojo knyga	Zaborskis A, erniuvien V, Šumskas L ir kt.	1995, Kaunas: Šviesa
12.	Child public health	Blair M, Steward-Brown S, Waterston T, Crowther R	2003, Oxford University Press
13.	Social Pediatrics	Lindstrom B, Spencer N (Eds.)	1995, Oxford University Press
14.	Vaik raidos sutrikimai	Prasauskien A (sudarytoja)	2003, Kaunas

Priedas Nr. 2

Numatom d stytoj s rašas:

1. Dalyko programoje d stantys profesoriai arba vyriausieji mokslo darbuotojai:
Apolinaras Zaborskis, habilituotas daktaras, profesorius. LSMU MA VSF Profilaktin s medicinos katedros profesorius, Sveikatos tyrim instituto Vaik ir jaunimo sveikatos laboratorijos vyriausiasis mokslo darbuotojas
Nida Žemaitien, daktar , profesor . LSMU MA VSF Sveikatos psichologijos katedros ved ja, Sveikatos tyrim instituto Vaik ir jaunimo sveikatos laboratorijos ved ja
2. Dalyko programoje d stantys docentai:
Aušra Petrauskien, daktar , docent . LSMU MA VSF Profilaktin s medicinos katedros docent , Sveikatos tyrim instituto Vaik ir jaunimo sveikatos laboratorijos mokslo darbuotoja
Giedra Levinien, daktar , docent . LSMU MA Vaik lig klinikos docent , Sveikatos tyrim instituto Vaik ir jaunimo sveikatos laboratorijos mokslo darbuotoja